

Загальний огляд ринку риби, рибної продукції
та інших водних біоресурсів за 2020 рік

За статистичними даними загальний обсяг виробництва рибної продукції в Україні у 2020 році склав 64,3 тис. т, що на 5,3 % менше показника 2019 року (67,9 тис. т). Вагома частка у структурі випуску рибної продукції припадає на виробництво консервів рибних – понад 50 % (32,6 тис. т).

Протягом 2020 року спостерігалось зростання виробництва за такими товарними позиціями:

- риба сушена і в'ялена – 4 381,3 т (+574,8 т);
- філе рибне в'ялене, солоне чи у розсолі (крім копченого) – 2 113,4 т (+503,8 т);
- риба солона, крім оселедців – 2 479,8 т (+390,7 т);
- борошно дрібного і грубого помелу та гранули з риби, інших водних біоресурсів – 1 170,5 т (+176,9 т);
- філе рибне заморожене – 431,5 т (+138,6 т);

Однак зі зростанням виробництва рибної продукції спостерігалось й зменшення виробництва за такими основними товарними позиціями:

- риба морська заморожена нерозібрана – 7 625,7 т (-2 806,2 т);
- готові продукти і консерви з риби, інші – 12 803,3 т (-1 454,3 т);
- філе рибне та м'ясо риби інше, свіжі чи охолоджені – 2 510,3 т (-941,7 т);
- оселедці солоні – 3 126,8 т (-418,3 т);
- риба копчена – 3 813,0 т (-250 т).

Виробництво товарно-харчової рибної продукції здійснюється, переважно, з імпортованої мороженої риби (або її філе): оселедця, скумбрії, сардини, кільки або шпрот. Виробництво товарно-харчової рибної продукції, виготовленої з української риби, представлене такими товарами: риба сушена, в'ялена чи копчена (морська: бичок, тюлька, хамса та шпрот; прісноводна: лящ, плітка, плоскирка та ін.). Слід зазначити, що вітчизняна риба на споживчому ринку України здебільшого користується попитом у свіжому або свіжомороженому вигляді (без переробки).

Сума реалізованої переробленої та консервованої риби, ракоподібних і молюсків (без ПДВ та акцизу) за 2020 рік склала 6581,6 млн. грн, що на 15,8 % більше показника 2019 року, з них сума реалізованої за межі країни продукції склала 296,9 млн. грн, що майже на 5 % перевищує рівень 2019 року.

В Україні активно розвивається рибопереробна галузь, особливо у сегменті виробництва рибного філе, консервів та пресервів, заморожених напівфабрикатів. Значна частина такої продукції виробляється з імпоротної сировини та постачається на ринки інших країн.

В загальній структурі зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією питома вага експорту риби та ракоподібних становила 0,3 % в досліджуваному періоді, імпорту – 12,8 %.

За даними Держстату вартість експорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів у 2020 році збільшилася на 6,0 млн. дол. США, що на 13,0 % перевищує показник 2019 року. Всього за 2020 рік Україна експортувала риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів на суму 52,4 млн дол. США, вага нетто продукції склала 12,7 тис. т.

Протягом 2020 року майже за всіма товарними позиціями спостерігалось зростання обсягів поставок рибної продукції на зовнішні ринки, крім риби свіжої або охолодженої та готових або консервованих молюсків.

За 2020 рік, у структурі експорту рибної продукції переважну частину у кількісному вимірі займають підгрупи 1604 «Готова або консервована риба, ікра риби або її замітники» – 31,6 % усього експорту та 3040 «Філе рибне та інше м'ясо риби (включаючи фарш)» – 29,8 %. У грошовому еквіваленті тільки філе рибне або інше м'ясо риби складає понад 50 % (26,2 млн дол. США) загальної вартості експорту.

В асортименті риби, що експортується, у підгрупі «філе рибне або інше м'ясо риби» більше ніж 90-95% продукції становить лосось, судак, тріска та форель (тушки, філе або фарш). У підгрупі «готова або консервована риба, ікра риби або її замітники» основну частину, більше 70 %, складають готові або консервовані сардини, сардинела, кілька або шпроти.

Україна здійснювала експорт рибної продукції переважно до таких країн:

Молдова – 2,2 тис. т на суму 4,6 млн дол. США, в основному це: готові або консервовані продукти з сардини, сардинели, кільки або шпротів; рибне борошно; короп морожений;

Німеччина – 1,5 тис. т на суму 10,9 млн дол. США, в основному це: філе судака та лосося; креветки роду *Penaeus*;

Данія – 1,2 тис. т на суму 6,5 млн дол. США, в основному це: філе лосося та тріски; лосось солоний, сушений або копчений;

Туреччина – 982,9 т на суму 2 407,2 тис. дол. США, в основному це: молюски (рапан);

Литва – 1,0 тис. т на суму 2,5 млн дол. США, в основному це: філе судака; равлики, крім морських.

Крім зазначених країн, поставки риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів здійснювалися до Білорусі, Грузії, Японії, Азербайджану, США тощо.

На кінець 2020 року Україна має від'ємне сальдо торговельного балансу рибної продукції, яке складає 758 млн дол. США. Протягом досліджуваного періоду вартість імпорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів в Україні склала 810,8 млн дол. США, загальна вага нетто – 403,5 тис. т.

Головними імпортерами водних біоресурсів в Україну залишаються Норвегія, Ісландія та Естонія. Крім зазначених країн, поставки рибопродукції

у великих обсягах здійснюються з США, Канади, Латвії, Іспанії, Великобританії та Китаю.

Близько 80-90 % обсягу імпорту припадає на види риби, до яких Україна не має доступу. Україна імпортує, переважно, рибу морожену або її філе, що становить 75 % імпорту, здебільшого це оселедець, скумбрія, мерлуза (хек), сардини, путасу, атлантичний лосось. Зазначена продукція, в основному, проходить процес переробки на рибних підприємствах України.

Україна залишається імпортозалежною державою на ринку риби, й, враховуючи високі ціни на м'ясо, поставки порівняно недорогої та простої у приготуванні імпортової риби будуть зростати і в наступному році.

У 2020 споживання риби та рибної продукції склало 517,4 тис. т, що становить 12,4 кг на душу населення. У 2019 році за даними Держстату ці показники склали 524 тис. т та 12,5 кг відповідно, що фактично залишається на одному рівні.

Середні споживчі ціни на рибу та рибопродукти, за даними Держстату у 2020 році зросли на 4,7 %. Найбільше підвищилися ціни на кільку солону (+16,5 %), консерви рибні в олії (+8,4 %) та живу або охолоджену рибу (+6,7 %). На 2,4 % спостерігається зменшення ціни на морепродукти.

Загальний огляд ринку риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів за 2021 рік

В загальній структурі зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією (коди товарних позицій 1-24 згідно з УКТ ЗЕД) питома вага вартості експорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів протягом 2021 року становила 0,2 %, імпорту – 13,0 %.

За даними митних органів вартість експортованої риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів у 2021 році збільшилася на 16,2 млн дол. США та у загальному склала 68,6 млн дол. США, що на 31 % перевищує показник 2020 року (52,4 млн дол. США). Всього за 2021 рік вага нетто експортованої Україною риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів склала 13,1 тис. т, що більше на 3 % показника 2020 року (12,7).

Протягом 2021 року майже по всіх товарних позиціях спостерігалось збільшення обсягів поставок рибної продукції на зовнішні ринки, крім експорту ракоподібних (-46 %), молюсків (-36 %) та готової або косервованої риби (-16 %).

Згідно даних за 2021 рік, у структурі експорту рибної продукції переважну частину у кількісному та вартісному вимірі займають підгрупи 3040 «Філе рибне та інше м'ясо риб (включаючи фарш)» – 38,4 % (5,0 тис. тонн) та 1604 «Готова або консервована риба, ікра риб або її замітники» – 25,8 % (3,4 тис. тонн) від усього експорту. У грошовому вимірі тільки філе рибне або інше м'ясо риб складає більше 60 % (41,6 млн дол. США) загальної вартості експортованої продукції.

В асортименті риби, що експортується, у підгрупі філе рибне або інше м'ясо риб більше ніж 90-95% продукції становить лосось, судак, тріска та

форель (тушки, філе або фарш). По підгрупі готова або консервована риба, ікра риб або її замітники основну частину, а саме 60-70 % складають готові або консервовані сардини, сардинела, килька або шпроти.

Найбільші обсяги рибної продукції Україна експортувала до таких держав: Німеччина, Молдова, Данія, США, Грузії, Кореї та інших країн.

Україна залишається імпортозалежною державою на ринку риби та рибної продукції і в цілому має від'ємне сальдо торговельного балансу рибної продукції, яке складає 945,2 млн дол. США. Протягом 2021 року вартість імпорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів в Україну склала понад 1 млрд дол. США, що є рекордним за часів незалежності. Загальна вага нетто імпортової продукції складає 432 тис. т.

Головними імпортерами водних біоресурсів в Україну залишаються Норвегія, Ісландія та Естонія. Крім зазначених держав, поставки рибопродукції у великих обсягах здійснюються з Канади, США, Великобританії, Латвії, Іспанії, та Китаю.

Близько 80-90 % обсягу імпорту припадає на види риб, до яких Україна не має доступу, і які видобуваються виключно у морських економічних зонах інших держав. В основному, до України імпортується риба морожена або її філе, що становить 75 % від загального імпорту рибопродукції, переважно це оселедець, скумбрія, мерлуза (хек), сардини, путасу, атлантичний лосось. Зазначена продукція здебільшого проходить процес переробки на рибних підприємствах України.

В Україні активно розвивається рибпереробна галузь, особливо у сегменті виробництва рибного філе, консервів та пресервів, заморожених напівфабрикатів. Значна частина такої продукції виробляється з імпортової сировини та постачається на ринки інших держав.

Вартість реалізованої переробленої та консервування риби, ракоподібних і моллюсків (без ПДВ) протягом 2021 року склала майже 7,9 млрд грн, що на 20 % більше показника 2020 року. З них обсяг реалізованої за межі держави продукції склав 0,451 млрд грн, що на 56 % перевищує аналогічний показник у 2020 році.

У 2021 році, у зв'язку зі збільшенням постачання імпортованої рибної продукції підвищиться її споживання до 547,7 тис. т, що становить 13,2 кг на душу населення. У 2020 році за даними Держстату ці показники склали 517 тис. т та 12,4 кг відповідно.

Середні споживчі ціни на рибу та рибну продукцію у 2021 році, за даними Державної служби статистики України, збільшилися по всім позиціям та у середньому зросли на 11,8 %. Найбільше підвищилась ціна на оселедець (+26,2 %), рибу живу або охолоджену (+14,0 %) та крабові палички (+12,5 %).

Фонд оплати праці штатних працівників за видом економічної діяльності «Рибне господарство» у 2021 році збільшився 30,5 % та складає 244,5 млн грн. При цьому протягом 2021 року середньооблікова кількість штатних працівників за даними Держстату скоротилася на 3 %, а середньомісячна заробітна плата збільшилась майже на 20 % та скла 8 205 грн.